

Hubení štěnic

Štěnice domácí (Cimex lectularius)

Se štěnicemi nyní bojuje celá Evropa. Některá města jsou zcela zamořená a boj zatím štěnice vyhrávají. A už dorazily i k nám. Cestující se s nimi mohou potkat i v lehátkových vozech vlaku, kde nebudete sami, ale se štěnicemi. Bojují s nimi jak správci bytového fondu, tak soukromí vlastníci nemovitostí. Asanační firmy se denně setkávají s požadavky a urgentní řešení problému s výskytem štěnic, což byl ještě před pár lety unikát a odborní pracovníci znali tyto parazity spíše z odborných publikací

Štěnice jsou gregarický hmyz (tzn. hmyz, který se sdružuje), proto ve vhodných úkrytech **zakládají kolonie**. Tyto kolonie jsou dobře dohledatelné podle tmavých výkalů štěnic a světlých vajíček, které se hromadí v jejich okolí. **Při vyrušení** (otřesy, ostřejší světlo, aplikace insekticidů) **tyto kolonie opouštějí**.

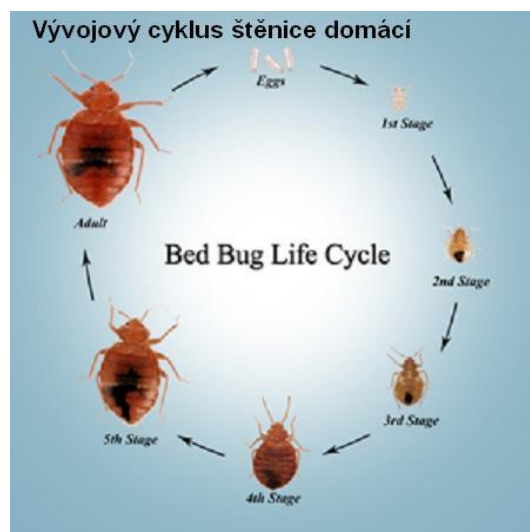
Dospělé štěnice mají oválné žlutohnědé nebo červenohnědé tělo (velikosti do 5 mm), **nymfy** jsou slámově zbarvené velikost cca 1,3 mm). Tykadla mají čtyři články. Živí se pouze krví hostitele (platí i pro psy a kočky v bytě, králíky, ptáky).

Vývojová stádia: vajíčko - nymfa (5. stádií, každé se musí nasát krve) - **dospělec** (samice, samec) **Po dosažení pohlavní dospělosti mohou klást vajíčka** - dosažení pohlavní dospělosti je závislé na teplotě okolí (při teplotě kolem 23°C je to asi 62 dní, při teplotě 18°C 125 dní). Podobná závislost platí i pro **odolnost k hladovění** (při 23°C vydrží štěnice hladovět 70 - 136 dní, při 18°C pak 143 - 260 dní).

Žijí 1 až 1,5 roku a jsou pověstné tím, jak dokáží dlouho hladovět. Vajíčka kladou samičky v úkrytech a přilepují je k podkladu sekretem. **Za jeden den nakladou až 12 vajíček**, za celý život pak od 200 do 500 vajíček (údaje se různí).

Štěnice vyhledává hostitele (člověka) pomocí tepelných senzorů na vzdálenost 1,5 - 6 metrů (dostupné zdroje se rozcházejí). Bodají hlavně na odhalených (nepřikrytých) částech těla; pod peřinou nebo pod oděvem zpravidla ne. **Při vpichu vstříkne do rány anestetikum**, takže kousnutí nebolí; zánět (zarudnutí a svědivost) se objeví až později.

Dospělá štěnice se pohybuje rychlostí cca 1m / min; nymfy 20cm / min. Lezou hlavně po drsných plochách, na skle nebo plechu se neudrží. Při vyrušení spadnou - není však pravda, že se takto cíleně dostávají do blízkosti člověka. **Sání trvá 5 - 20 minut** dle vývojového stádia. **Sání štěnic vyvolává dosti značné kožní reakce** a vznik tzv. cimikózy, která **bývá velmi často praktickými lékaři zaměňována za reakci na kyselé a**

podobné vyrážky a tím zůstává pravý původ déle neodhalen. **Interval sání krve je závislý na teplotě** (při teplotě 18 - 20°C jedenkrát za 7-10 dní; při teplotě 25°C jedenkrát za 3 - 4 dny), **v době mezi sáním jsou v úkrytu**. Vědci studovali genetickou

rozmanitost štěnic v budovách a zjistili, že je natolik malá, že v některých případech štěnice, které zamořily celý dům, pocházejí od jediné samičky! Tito příbuzní se dál a dál kříží mezi sebou - některé takto příbuzné populace už vytvořily 70 generací - a zjevně se to nijak negativně neodráží na jejich zdraví, zatímco u jiných živočichů by takto rozsáhlé příbuzenské křížení vedlo k závažným mutacím, které by nakonec znamenaly pro tyto populace záhubu. Pro štěnice a také šváby to však evidentně není problém - což také může vysvětlit, proč se dokáží tak rychle šířit a množit.

Jak se zbavit štěnic

Štěnice jsou velmi odolným parazitem, na kterého nezabírají běžné prostředky proti lezoucímu hmyzu. Přežije i úklid domácnosti chlorovými prostředky. Zalézá do škvír v montovaném nábytku, prasklin zdí, spár v podlaze, podlahových lišt.

Teplota 60 stupňů spolehlivě zničí všechna vývojová stadia štěnic. Tyto malé mršky ale vydrží bez problémů několik měsíců hladovět. Svou kořist naleznou vždy spolehlivě, podle stop vydechaného CO₂. Donedávna se věřilo, že jsou štěnice v našich zeměpisných šířkách vyhubené. Může za to z velké části plošné používání DDT v 50 a 60 letech minulého století. Štěnici se povedl úspěšný návrat do našich postelí. Štěnice nepreferují špinavé neudržované byty. To je velký omyl a mýtus. Líbit se jim bude kdekoliv, kde je dostatek vhodné potravy. Mezi sociálními vrstvami obyvatel štěnice rozdíly nedělají.

Šíření štěnic

- s nábytkem (nákup použitého nábytku, darování nepotřebného nábytku od souseda apod.)
- v zavazadlech (zvláště z ubytovacích zařízení)
- přelézáním po fasádách - léto (někteří odborníci spíše vylučují)
- přelézáním kolem prostupu zdiva mezi jednotlivými byty v domě
- navštěvováním kamarádek a příbuzných (může se objevit v kabelce, kočárku, oblečení apod.)

Vliv štěnic na člověka

- imunitní reakce v místech bodnutí (svědění)
- psychický stres
- ostrakismus - **pocit vyloučení ze společnosti** (neznalí lidé - česká společnost obecně - považují výskyt štěnic za projev nepořádku v bytě, sociálního nepřizpůsobení, zanedbání osobní hygieny a k lidem, kteří štěnice mají, přistupují s nedůvěrou a udržují si v jednání odstup, mnozí sou

přesvědčení o tom, že lidé mohou štěnice přenášet na sobě, stejně jako blechy nebo vši)

Nejčastější místa úkrytů štěnic v bytech

- záhyby povlečení
- matrace, čalounění - ve švech
- konstrukce postelí, sedacích souprav, křesel - štěrby, díry
- nábytek - štěrby, díry, zásuvky stolu
- zdivo - praskliny, štěrby, díry po hmoždinkách apod.
- obložení zdí a stropu, odchlípnuté tapety
- rámy obrazu a zrcadel, plakáty na zdech, poličky na zdech
- podlahové lišty, okraje kobereců

- knihy, telefonní seznamy apod. - mezi stránkami, ve hřbetu
- průchody teplovodních a elektrických rozvodu, zásuvky, lišty el. rozvodů
- mezi prádlem a oblečením
- v pelíšcích domácích zvířat

U osob, které se s výskytem štěnic setkaly poprvé se typická kožní reakce objevuje se zpožděním, až po proběhlé imunizaci (alergizaci), která trvá necelý týden.

Po této době se pak najednou **během několika hodin objeví typické červeně svědivé pupínky** v každém místě sání. Intenzita "kopřivky" je tedy závislá na celkovém počtu sání v průběhu celého týdne. Někteří lidé na bodání štěnic nereagují. U již imunizovaných osob se typická kožní reakce na místě sání objevuje do několika hodin. Proti svědění se doporučují různé byliny, jako je máta, levandule, černý pepř, červená paprika aj. Některé další úlevné prostředky: přidejte sůl nebo lžičku jedlé sody do sklenice s vodou a aplikujte na infikované oblasti. Podobně působí i kamenec do vody. Použití ledu na infikované oblasti je další účinnou léčbou.

Vzhledem k výše popsaným příznakům (kopřivka), může být výskyt štěnic zpočátku nepozorován a výskyt kožních problému není se štěnicemi vůbec spojován. V mnoha případech je pak pacient léčen na tyto kožní problémy, protože ne všichni lékaři si výskyt kopřivky spojí s možným výskytem štěnic. Během této doby "léčení" pak dochází k množení štěnic a jejich výskyt je zpravidla zjištěn až při vyšším výskytu, kdy je již byt zamořen.

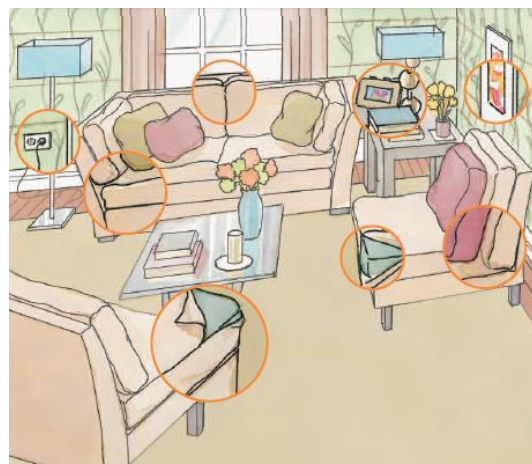

Způsoby provádění zásahu proti štěnicím

- postřik ploch, po kterých se štěnice pohybují
- injektáž insekticidu do štěrbin, prasklin, der, kolem prostupu topení
- popraš bodově do uzavřených prostor v bytě - za obložení, do lišt el. rozvodu, do zásuvek, lze i pod okraje
- koberců případně do stoupaček - nelze aplikovat na volné plochy
- **při dezinfekci dýmovnicí, nebo nějakou jinou formou aerosolu se jedná o kapičky anebo tuhé částice vynesené do prostoru a po čase jejich postupné usazení na VŠECH povrchích předmětů v místnosti.**

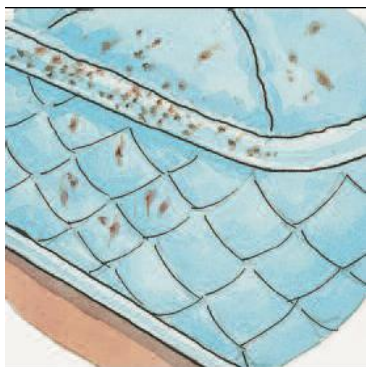
INFORMACE PRO MAJITELE OBJEKTU:

Domů si je přinesete snadno z hotelu nebo i z návštěvy v kabelce či ukryté v oblečení a v zavazadlech. Mohou se k vám také nastěhovat z vedlejšího bytu, ale častější je, že si je domů zanesete sami. Třeba i v nábytku z bazaru. Jediná obrana je: důsledná kontrola kufrů a kabelky a prádlo okamžitě vyprat na vyšší stupně (nejméně na 60). A nesnažit se jich zbavit za pomoci postřiků sprejem koupeným v drogerii, tím je leda naštvete a rozdráždíte, takové postřiky nejsou účinné.

„ Štěnicím vůbec nezáleží na tom, jak čistý máte byt.“

I když budete žít v dokonale uklizeném a sterilním prostředí, jakmile si je jednou přivezete (třeba z dovolené z Thajska, kde jsou v každém druhém hotelu), už se jich budete jen obtížně zbavovat. **„Je pouze pověra, že štěnice žijí ve špíně. Ne, žijí všude tam, kde mají svého hostitele a dostatek krve k sání, to znamená třeba i domácí zvířata. Divili byste se, ale luxusní hotely s nimi bojují taky,“** říká hygienik.

V případě nahlášeného výskytu štěnic v domě je třeba tuto situaci nepodceňovat!!!

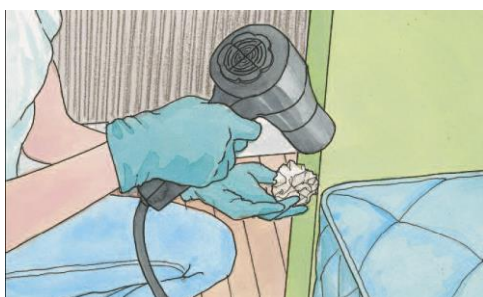
Je třeba zjistit rozsah napadení (počet zamořených bytů).

K tomu je vhodné provést monitoring výskytu:

- informovat všechny domácnosti, že se v domě vyskytly štěnice. Toto lze provést formou letáků dodaných do poštovních schránek jednotlivých nájemníků nebo je osobně předat. V letáku je třeba seznámit nájemníky s **možností úplného zamoření domu štěnicemi**, s **příznaky pokousání štěnicemi** (opakované "vyrážky"), s místy, **kde případné štěnice nalézt.**

Tyto letáky by měli nájemníci vrátit přibližně do 10-ti dní majiteli domu (samosprávě) a poté se provede ve spolupráci s profesionální firmou vyhodnocení stavu. V letáčích je třeba nájemníky důrazně upozornit, že výskyt štěnic není **známkou "špinavosti" nájemníka** a rovněž, že **utajování výskytu a pokus o svépomocnou likvidaci spreji bude na 90% neúspěšné.**

- lze rovněž dodat odchytné lepkové pásy, které se umístí do míst, kde lze štěnice očekávat. Jedná se o papírové kartony opatřené lepkovou vrstvou (netoxické). Na tyto kartony se štěnice při svém putování k hostiteli mohou přilepit. Kontrola pásů by se měla provést rovněž po cca 10-ti dnech.

- výsledky obou těchto monitorovacích zásahů by měly dát přibližnou představu o výskytu štěnic v domě. Doporučuje se případný zjištěný výskyt zakreslit do plánu domu. **Upozornění:** Monitorování není 100%-ní, jedná se o pomocnou metodu.

Po monitorování:

- **Příprava bytu před dezinfekcí:**
- **Odsunout nábytek cca 5 cm od stěny a následně jej vyklidit**, srolovat koberce alespoň po krajích, rozebrat sedačky – sedáky+matrace vč. bytového textilu, dekorativních obrázků a úložných prostor postelí apod.
- **Provést také vyvaření lůžkovin na 90 st. C** kvůli nakladeným vajíčkám, které jsou přichyceny v záhybech prostěradel, polštářů a peřin.
- V den dezinfekce **musí být také vyklizeny skříně s osobním ošacením**, které postačí vyprat na 50-60 st. C pro vyklepání dospělých jedinců. Vše musí být následně **uloženo do igelitových pytlů** tak, aby bezprostředně po postřiku nedošlo ke zpětnému napadení.

Současně doporučujeme zjistit stupeň promoření v dalších prostorách, bytech protože tyto parazité dovedou dlouho hladovět a svým tvarem umožňují migrovat po celém domě i zvenčí po fasádě nebo v rozvodech sítí.

- byty s výskytem ošetřit celoplošně (2 postřiky v rozmezí cca 3-4 týdnů)
- byty sousedící (nad, pod, vlevo, vpravo) s výskytovým bytem ošetřit preventivně 1 x , spolu s provedením utěsnění prostupů mezi byty
- ošetřit sklepní a společné prostory
- **ošetřené byty průběžně sledovat, další zásah (dle prvních dvou bodů) provést dle aktuální situace, při důkladném zásahu většinou 2 etapy postačují, ale nesmí dojít k tzv. zpětnému napadení.**

Časová náročnost na ošetření bytu:

- ✓ jednotlivé zakázky jsou prováděny v dohodnutých termínech a při větším rozsahu v bytových domech v odpoledních hodinách tak, aby byla zajištěna přítomnost všech nájemníků a plošné ošetření všech prostor.
- ✓ v bytech s výskytem může ošetření trvat 0,5 - 1 hodinu, podle množství vybavení v bytě, připravenosti nájemníků a jejich přístupu k vzniklé situaci
- ✓ v bytech bez výskytu se provádí tzv. bariérový postřik a trvá cca 10 - 20 minut

Cena za zásah:

- ✓ Cenový rozsah za 1 zásah se pohybuje mezi 1700 - 2500 Kč+21%DPH dle rozsahu zakázky a dojezdové vzdálenosti k zákazníkovi.
- ✓ V případě ošetření většího počtu bytových jednotek v rámci bytového fondu nabízíme zpracování individuální cenové nabídky.

S využitím informačních zdrojů zpracoval: **Libor Židek, statutární zástupce společnosti**